

Byggmaterialindustriernas svar på remiss "Svanen-märkning av nya byggnader"

Vi tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på rubricerat förslag.

4. Energi och Klimat

Generellt anser vi att det är viktigt att det är byggnadens totala klimatpåverkan som ska optimeras, snarare än enskilda materials/produkters. Detta för att inte riskera att man väljer en lösning som inte är den bästa om man ser till helheten. En byggnad är en komplex produkt och olika val gällande delarna påverkar andra val och därmed helheten. Krav på minskade klimatavtryck för byggnaden som helhet driver fram material och produkter med lägre klimatavtryck.

O6 vattenbesparande sanitetsarmaturer

Byggmaterialindustrierna ansluter sig här till remissvar givet av VVS-Fabrikanternas Råd.

P2 Energieffektiva och vattensparande sanitetsarmaturer och tekniker

I dag finns inte energiklass A på köksblandare.

P5 Kvalitetssäkring av klimatdeklarationen

Kravet på att beräkningarna ska granskas av tredje part eller interna specialister som inte har medverkat i beräkningarna är ett krav som kommer att driva kostnader utan att nödvändigtvis tillföra någon nytta, särskilt då det inte ställs några formella krav på att de som granskar. Vår uppfattning är att detta krav bör tas bort och att samma metodik som i lagen om klimatdeklarationer för byggnader används.

Vi anser vidare att

- Det behövs ett förtydligande om att 90 % är i relation till de delar som deklarationen ska omfatta enligt de nationella kraven.
- Det behövs ett förtydligande om att det är Typ III-deklarationer, dvs EPD:er, som åsyftas, samt att även sektors-EPD är ok (i enlighet med mötesanteckningarna från remissmötet).
- Att vikta CO₂-utsläpp utifrån tidpunkten för utsläppen är en s.k. dynamisk LCA-metodik som innebär att beräkningarna tar hänsyn till temporär inlagring av kol i byggnader. Idéen är att klimatförändringens hastighet minskas genom att utsläppen fördröjs. Eventuellt minskar därmed risken att nå en s.k. tipping-point, där klimatet börjar skena. När koldioxiden i framtiden släpps ut kommer den dock ändå att påverka klimatet. För att det ska få mindre allvarliga konsekvenser än dagens utsläpp behöver vi då ha börjat komma tillrätta med växthuseffekten. Eftersom det ännu inte råder konsensus i fråga om hur stor klimatnyttan av den temporära inlagringen är ställer vi oss tveksamma till om nyttan av att inkludera

tidseffekter står i relation till de ökade kostnader som applicering av ytterligare en metodik innebär. Vi är dock positiva till att inkludera även modul B-D, utan att introducera tidseffekter, som en möjlighet att få poäng.

- Utformningen av kravtexten kan tolkas som att klimatdeklarationen som tas fram för att uppfylla krav O7 ska göras med konsekvens-metodik, vilket inte är i enlighet med lagen om klimatdeklarationer. Om texten i stället ska tolkas som att det är en frivillig möjlighet att ta fram deklarationen *även* med konsekvens-metodik bör det tas i beaktande att detta kommer att innebära ett merarbete och därmed leda till ökade kostnader. De ökade kostnaderna bör då ställas i relation till den nytta som det tillför. Med tanke på att osäkerheterna är större när konsekvens-metodik tillämpas är vi tveksamma till att den tillförda nyttan står i relation till merkostnaden det innebär att ta fram deklarationen enligt två olika metodansatser.
- Det behövs ett förtydligande om vad som avses med "den tekniska fasen". Förslagsvis används i stället de termer som används för de olika skedena i byggprocessen i takt med att projektet fortskrider (systemhandlingskede, bygghandlingskede, relationshandlingskede).

O9 Stål

När det gäller armeringsjärn så anser vi att de föreslagna återvinningsnivåerna är rimliga. Dock bör armering i förspända produkter undantas från kravet med hänsyn taget till att dessa produkter har fördelar ur andra aspekter så som resurseffektivitet och klimatpåverkan.

När det gäller krav på balkar och pelare för konstruktion samt tak- och fasadskivor för utomhusbruk ansluter oss till Stålbyggnadsinstitutets svar.

5. Resurseffektivitet/cirkulär ekonomi

P9 Återtagningssystem

Vi är positiva till användningen av återtagningssystem för att överblivet material ska tas tillvara och återvinnas till nya produkter. Vi vill dock poängtera att ett återtagningssystem förutsätter att det material som skickas tillbaka till leverantören endast är sådant som omfattas av leverantörens återtagningsprogram, eftersom det endast är då man kan vara säker på materialets kvalitet och innehåll. Att i kravet om återtagningssystem även inkludera andra material, som till exempel förpackningar, är dock inte realistiskt. Förpackningsmaterial är reglerat under producentansvaret och ska samlas in genom de etablerade system som finns för förpackningsmaterial.

Även gips och stål bör läggas till i listan för återtagningssystem.

Det är också något oklart om poäng ges om materialproducenten har ett återtagningssystem eller om återtagningssystem via avfallsentreprenör också godkänns. Detta bör förtydligas.

P10 Återanvända byggprodukter och material

Under återanvända produkter och material bör det exemplifieras att också bärverksdelar av stål kan ingå i till exempel i kategorierna Innerväggar, Bärande väggar och Bärande takkonstruktioner.

P11 Isoleringmaterial från hållbara eller återvunna källor

Vi anser att kravet avseende återvunnet innehåll är ett bra krav som driver på utvecklingen mot cirkularitet. Det är dock viktigt att kravet på återvunnen andel utgår från de förutsättningar som finns för respektive materialslag, utifrån tillgång på spill och återvunnen råvara och hur det bäst blandas in

i nya produkter. Det går att använda spill och återvunnen råvara på olika sätt, både genom att man har en separat produkt som tillverkas mer eller mindre helt och hållet av återvunnet material, vilket resulterat i att andelen återvunnet material i övriga produkter blir lägre, och genom att blanda in tillgängligt spill och återvunnen råvara i sin "ordinarie" produktion, vilket då genererar en lägre andel återvunnet material men i fler produkter. Vi anser att det viktigaste är att såväl spill som återvunnen råvara cirkuleras in i nya produkter, men att det måste vara upp till respektive leverantör att avgöra hur man bäst fördelar det mellan de olika produkterna i sin produktion.

Vi hänvisar därför till de remissvar som har lämnats från EPS Sverige, IKEM, samt Swedisol.

O17 Utformning för demonterbarhet och anpassningsbarhet;

Detta område behöver tydliggöras. I vissa fall är demontering inte möjlig/lämplig. Till exempel går det inte att återanvända ingjutna installationer för VA, golvvärme etc. som plockas ut ur betong i ursprungligt skick men materialet går att återvinna. Innebär kravet att dessa lösningar inte kan användas i Svanen-märkta hus?

6. Kemiska produkter, byggprodukter, byggvaror och material

Vi vill att alla informationskrav för produkter ska täckas av informationen i eBVD och ej kräva separata dokument. En API-koppling mellan eBVD-systemet och Svanens husproduktportal vore önskvärt för att effektivisera informationsflödet/datahanteringen.

O19 Loggbok

GTIN-numret är en viktig parameter för en effektiv digital överföring av information och en förutsättning för spårbarhet genom värdekedjan. Vi förespråkar därför att formuleringen gällande GTIN ändras från:

"GTIN-numret, om sådant finns tillgängligt, eller ID-numret i ett nationellt produktregister kan ingå i informationen men är inte obligatoriskt."

Till

"GTIN-nummer och/eller GMN-nummer¹, ska ingå i informationen när sådana finns."

O20

Angående definitionen av kemisk produkt så kan det vara en fördel att hålla sig till den definition som anges i Miljöbalken, 14 kap 2 §, dvs "en kemisk produkt är ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara". Var den kemiska produkten används någonstans är inte en del av själva definitionen även om det är en viktig information för användaren vid tillämpningen av Svanens kriterier.

O24 Andra ämnen som är inte får användas

Enligt kravet får inga misstänkta eller identifierade hormonstörande ämnen enligt någon av listorna I, II eller III inom EU-medlemslandsinitiativet "Endocrine Disruptor Lists" förekomma över haltgränsen.

¹ GMN = Global Model Number. En produkt kan ha flera artiklar under sig, och därmed många GTIN-nummer. GMN gäller för produktfamiljen.

Vi anser att lista III inte ska vara med eftersom dessa ämnen inte anses vara misstänkt hormonstörande på EU-nivå utan endast av enskilt medlemsland. Om denna lista ska vara kvar anser vi att BASTA:s metod för hormonstörande ämnen bör appliceras. Mer information om denna modell finns beskriven här:

[2020-04-30-Tillämpning-Basta-Hormonstörande_.pdf \(bastaonline.se\)](#) samt [Basta Online](#)

Även denna metod innebär att man undersöker om ämnet i fråga förekommer i diverse listor, men det finns också en möjlighet att lämna in dokumentation med vetenskapligt hållbara argument som stödjer att ämnena inte har hormonstörande egenskaper.

Som synes har bland annat DINP med CAS 68515-48-0 och 28553-12-0 liksom DIDP med CAS 68515-49-1 och 26761-40-0 enligt denna metod undantagits från BASTAs kriterium för hormonstörande ämnen. Undantaget är begränsat till upp till tre år med möjlighet till förlängning, och kan omprövas under perioden om motstridiga vetenskapliga uppgifter presenteras.

Det finns inget vetenskapligt stöd för att utesluta alla ftalater. Skillnaderna är stora mellan olika ftalaters miljö- och hälsoeffekter². Det visar de omfattande riskbedömningar som gjorts inom EU. Därför skiljer man idag på ftalater med hög molekylvikt (större molekyler) som DINP DIDP och DPHP, och de med lägre molekylvikt som DEHP, DBP och BBP. Vi anser därför att det generella förbudet mot ftalater ska tas bort. Det finns redan generella krav som fångar in hälso- och miljöfarliga ftalater (likväl som andra ämnen).

O26 Halogenfria kablar

Det skäl som Nordisk Miljömärkning anger för kriteriet är att man vill minska de skadliga miljö- och hälsoeffekterna relaterade till PVC-kablar. Det anges att kravet fokuserar på kablar som kan påverka inomhusmiljön på grund av innehållet av mjukgörare.

Vi anser att det är viktigt att Svanens krav är materialneutrala och vetenskapligt förankrade, vilket vi inte anser är fallet för O26. Det finns mjukgörare som inte är skadliga för hälsa eller miljö. Vi anser att samma krav ska gälla för PVC-kablar som gäller för övriga byggprodukter, byggvaror och material.

O27 Ytskikt på golv, tak, väggar och innerdörrar

Skälet som Nordisk Miljömärkning anger för kravet är att "miljö- och hälsoeffekterna av PVC är förknippade med utsläpp av skadliga organiska kemikalier från tillverkning, utsläpp av potentiella hormonstörande ämnen såsom ftalater som används som mjukgörare i användningsstadiet och avfallshanteringen vid produktion och uttjänt livslängd."

Vi anser att det är viktigt att Svanens krav är materialneutrala och vetenskapligt förankrade, vilket vi inte anser är fallet för O27.

² <https://www.plasticisers.org/plasticiser/ortho-phthalates/>
Byggmaterialindustrierna Bysam Service AB, Box 5501, 114 85 Stockholm

Hormonstörande ämnen (främst ftalater i detta fall) används inte längre i tillverkningen av PVC-golv. De mjukgörarna som används i PVC-golv idag är inte hormonstörande. Se t.ex. BASTAs metod för bedömning av hormonstörande ämnen, och dess undantag för mjukgörarna DINP och DIDP; [Basta Online](#).

Svanen-kraven gör nu undantag för vissa utrymmen, där behovet av slitstyrka och halkhämning gör att PVC-golv är det bästa ytskiktet. I dessa utrymmen ska kraven enligt O31 vara uppfyllda. Vi ställer oss frågande till varför de krav som gäller för övriga byggprodukter, byggvaror och material inte är tillräckliga för PVC, utom just i de utrymmen där Nordisk Miljömärkning bedömt att PVC är bästa valet utifrån de tekniska egenskaperna. Vi anser att samma krav ska gälla för PVC-golv som gäller för övriga byggprodukter, byggvaror och material.

Vi ansluter oss här även till de svar som lämnats av IKEM samt Golvbranschen GBR för detta krav.

O29 Koppar

Det har publicerats två opartiska faktagranskningar vad gäller koppar, från IVL Svenska Miljöinstitutet och Finlands Miljöcentral SYKE. Båda har konstaterat att det inte finns skäl att begränsa koppar i byggnadernas VVS installationer på nationell eller nordisk nivå:

- IVL-rapport C269: [Översikt koppar, Koppar i byggprodukter](#).
- Finlands Miljöcentral 2020: [Miljöeffektbedömning av rörmaterial som används i byggnader](#)

Skadliga effekter av slam från reningsverk på odlingsmarker kan förekomma endast i områden där kopparhalten redan är hög. Det finns några sådana områden i Norden. Av den totala arealen odlingsmark är detta en mycket liten andel och det är inte motiverat att begränsa användningen av kopparrör av denna anledning. Däremot är det enkelt att sluta använda slam från reningsverk som gödselmaterial på dessa åkrar och använda det som återvinningsmaterial någon annanstans.

De kopparprodukter som förbjuds enligt O29 tillverkas av nästan 100 procent återvunnet koppar. De återvinns med lågt klimatavtryck och utan kvalitetsförluster. Syftet att begränsa användningen av koppar är svår att motivera. Vi undrar varför Nordisk Miljömärkning förbiser dessa utredningar och varför tas så lite hänsyn till klimatpåverkan i detta fall?

O31 Önskat ämnen i byggprodukter, byggvaror och material

Gällande hormonstörande ämnen och ftalater, se O24.

Vi anser att det behövs ett förtydligande kring vilka starkströmskablar och elektriska ledningar som omfattas av kravet. Gäller kravet även sådant som tillförs byggnaden t.ex. med vitvaror, eller är det starkströmskablar och elektriska ledningar som el-entreprenören installerar? Ett krav måste vara möjligt att verifiera, vilket blir en utmaning om även starkströmskablar och elektriska ledningar i vitvaror ingår.

Även haltgränsen på 0,01 som anges påverkar möjligheten att verifiera kravet. Den haltgräns som gäller för information om innehåll av kandidatämnen enligt den europeiska kemikalielagstiftningen (REACH) och som också är den haltgräns som används för ämnen med PBT, vPvB och hormonstörande egenskaperna inom byggbranschen är 0,1 viktprocent. Det innebär att byggmaterialleverantörer med sina underleverantörer kommer att ha svårt att få underlag för att rapportera in den information som efterfrågas.

Mot bakgrund av detta anser vi att haltgränsen skall vara 0,1 viktprocent (1000 ppm). En lägre haltgräns innebär ett omfattande merarbete för den som ansöker om licens för att skaffa sig information.

Vi vill i sammanhanget också nämna den målkonflikt som kan uppstå mellan strävan att produkter och material inte ska innehålla farliga ämnen och möjligheten att cirkulera materialet – och därmed möjligheten att minska klimatavtrycket. Vi måste finna ett sätt att bibehålla en hög återvinningsgrad om vi ska kunna uppfylla våra hållbarhetsmål.

För att underlätta övergången till en cirkulär ekonomi behöver vi fokusera på risker snarare än att flödena ska vara helt fria från farliga ämnen. Vi vill att Nordisk Miljömärkning förtydligar hur målkonflikten mellan materielinnehåll och möjligheten att cirkulera/klimatpåverkan skall viktas vid produktval.

O32 Antimikrobiella ytbehandlingar

Vi anser att kravet behöver förtydligas så att det framgår om det avser enbart ytskiktet eller hela produkten. Våtrumsskivor och vindskyddsskivor är produkter som används i en fuktutsatt miljö där stor risk finns för mögelpåväxt. Om kravet avser hela produkten anser vi därför att våtrumsskivor och vindskyddsskivor bör inkluderas som undantag.

Anna Ryberg Ågren

Verkställande direktör

Byggmaterialindustriernas medlemmar

Direktanslutna företag

- Betongindustri AB
- Byggelit AB
- Celsa Steel Service AB
- CEMENTA AB
- Chimneytec
- Combimix AB
- Derbigum Sverige AB
- Eld & Vatten AB
- Kingspan Insulation AB
- Knauf Danogips GmbH
- Moelven Wood AB
- Nordic Waterproofing AB
- RECOMA AB
- Saint-Gobain Sweden, Weber
- Saint-Gobain Sweden, Gyproc

Medlemsorganisationer som anslutit sina medlemsföretag kollektivt

- Golvbranschen
- Nordic Galvanizers
- IKEM -Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
- Scandianvian Copper Development Association, SCDA
- Skogsindustrierna
- Stålbyggnadsinstitutet
- Swedisol
- Svensk Betong
- Svensk Byggplåt
- Svensk Ventilation
- Svenskt Trä
- Sveriges Bergmaterialindustrier
- Sveff- Sveriges Färg och Limföretagare
- TMF, Trä- och möbelföretagen
- VVS-fabrikanternas råd